

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СЛУЖБИ**

Кафедра економіки та соціальних дисциплін

ПОГОДЖЕНО
Начальник кафедри економіки
та соціальних дисциплін,
доктор економічних наук, професор,
полковник внутрішньої служби
Оксана ГОНЧАРЕНКО
« » _____ 2023 р.

**СИЛАБУС
навчального курсу «Політологія»
спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність»
форма навчання: денна**

Кредити та кількість годин: 3 кредити ECTS; години: 16 лекцій, 30 семінарських занять та 44 самостійна робота.

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Політологія як наука про політику посідає значне місце у галузі соціально-політичних дисциплін. Процеси становлення української держави та громадянського суспільства в Україні не можуть обійтись без основних засад політичної науки. Формування активного та свідомого громадянина, який бере участь у суспільно-політичному житті потребує відповідних політологічних знань та навиків

Головні завдання курсу це глибоке і всебічне пізнання політики як суспільного феномену, її тісного взаємозв'язку з економікою, особливо у трансформаційних суспільствах, до яких належить Україна.

До предмету курсу входять такі основні елементи: політика як суспільне явище; історичні періоди формування політології як науки; основні напрямки розвитку політичних знань в Україні; система функціонування влади, режиму та політичної системи; особливості політичної свідомості та культури; основні ідеологічні напрямки сучасності; особливості та структура функціонування політичної сфери суспільства.

Важливою умовою вивчення дисципліни «Політологія» є встановлення тісних міжпредметних зв'язків, перш за все, з такими навчальними дисциплінами як «Історія України», «Філософія», «Соціологія», «Основи економічних теорій», «Історія політичних та правових вчень», «Конституційне право», «Історія держави та права України» тощо.

Навчальні заняття проводяться у різних організаційних формах – лекції, семінарські заняття, самостійна та індивідуальна робота курсантів (студентів) та слухачів. Зокрема, метою лекційних занять є системне викладення навчального матеріалу, змістовне роз'яснення змісту предмету.

Мета курсу

Метою викладання навчальної дисципліни «Політологія» є формування знань про політологічні надбання у світі, як специфічну функцію й модель людської діяльності; ознайомлення із методикою аналізу й вивчення політологічних здобутків українського народу, особливостями розвитку політики, в контексті світової політичної думки. Навчальна дисципліна ставить за мету підготовку кваліфікованих фахівців для органів та установ державної кримінально-виконавчої служби України та інституту пробації.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ теми	Назви розділів і тем	Кількість годин									
		Денна форма					Заочна форма				
		Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
			Л	СЗ	ПЗ	СР		Л	СЗ	ПЗ	СР
Розділ 1. Еволюція політології											
1.	Вступ у політологію	6	2	2	-	2					
2.	Історія політичної думки	6	2	2	-	2					
3.	Політична думка на Україні	4	-	2	-	2					
Розділ 2. Політична діяльність											
4.	Політична влада	6	2	2	-	2					
5.	Політичні режими	7	2	2	-	3					
6.	Політична система	7	2	2	-	3					
7.	Людина і політика	5	-	2	-	3					
8.	Політичні партії і рухи	7	2	2	-	3					
Розділ 3. Політична психологія											
9.	Політична свідомість	6	-	2	-	4					
10.	Політична культура	8	2	2	-	4					
11.	Політична ідеологія	6	-	2	-	4					
Розділ 4. Практична політологія											
12.	Політичні конфлікти	8	2	2	-	4					
13.	Проблеми розвитку сучасної цивілізації	6	-	2	-	4					
14.	Політичний маркетинг	8	-	4	-	4					
	Усього годин	90	16	30	-	44					

ПЛАН СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарські заняття є ваговою складовою навчальної роботи. Досвід проведення семінарів свідчить, що підготовані завчасно доповіді дозволяють глибше пізнати навчальний матеріал, розширюють дискусію, формують навички роботи з аудиторією. Процес підготовки семінарської доповіді включає в себе такі етапи: вибір теми доповіді; осмислення проблеми; визначення характеру виступу; постановка мети та завдань доповіді; побудова логічної схеми; збір матеріалу; аналіз матеріалу; складання плану, тез доповіді; написання тексту доповіді.

Доповіді зачитуються в присутності учасників семінару і критично аналізуються викладачем та студентами. Виступ та обговорення доповіді покликані не лише формувати навички дослідника, аналітика, а й публічної особи, яка спроможна відстоювати власні позиції. Для більш детального аналізу доповіді зазвичай призначається опонент, який заздалегідь знайомиться з доповіддю та готує на неї рецензію.

Обсяг доповіді встановлюється викладачем, як правило, це 3 – 5 сторінок друкованого тексту (14 кегль, 1,5 інтервал, шрифт Times New Roman, поля – 2 см з усіх боків). Для змістовного та широкого обговорення бажано попередньо надати учасникам семінару тези доповіді для ознайомлення.

ТЕМА 1. ВСТУП У ПОЛІТОЛОГІЮ

Проблемні питання

1. Структура та функції політології.
2. Взаємозв'язок політології з іншими дисциплінами.
3. Завдання політології як науки та шляхи її становлення.
4. Політологія в системі суспільних наук.
5. Політична філософія, політична історія, політична економія, соціологія політики.
6. Предмет політології: характерні особливості та структурні елементи.
7. Методологія політології.

Теми доповідей, рефератів, повідомлень. Харизма та її роль у політиці. Політична антропологія С. Кеннеті. Походження влади та її джерела. Основні етапи розвитку політичної науки. Основні парадигми і школи політології. Політологія замість ідеології: чи необхідна політична освіта демократичному суспільству? Хто є хто у світовій політичній науці. Системний підхід і комп'ютерне моделювання у політичному прогнозуванні.

Література: основна № 1-11, допоміжна № 12, 19.

ТЕМА 2. ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНОЇ ДУМКИ

Проблемні питання

1. Суспільно-політичні уявлення Давнього світу.
2. Політичні вчення епохи Раннього християнства.
3. Політичні вчення Середньовіччя.
4. Політична думка Нового часу.
5. Політичні ідеї європейського соціалізму XVII – XVIII ст., теорії природного права та суспільного договору.
6. Політичні вчення у XVIII – XIX ст.
7. Основні віхи політичної думки XX ст.

Література: основна № 1-11, допоміжна № 19; 21.

ТЕМА 3. ПОЛІТИЧНА ДУМКА НА УКРАЇНІ

Проблемні питання

1. Політичні ідеї в Київській Русі.
2. Політичні ідеї часів Литовсько-польської доби.
3. Політичні погляди в часи козацько-гетьманської доби.
4. Політичні погляди в часи Гетьманщини (XVIII ст.) та в часи освіченої монархії початок XIX ст.
5. Політичні ідеї М. Костомарова, М. Драгоманова.
6. Політичні ідеї Д. Донцова, М. Міхновського, В. Липинського.
7. Політичні ідеї М. Грушевського та В. Винниченко.

Література: основна № 1-11, допоміжна № 23.

ТЕМА 4. ПОЛІТИЧНА ВЛАДА

Проблемні питання

1. Політична влада, її сутність і форми.
2. Влада як системоутворюючий чинник політичної системи.
3. Державна влада, поняття легітимності та принцип поділу влади.
4. Основні концепції політичної влади.
5. Механізм здійснення та поділ влад.

6. Шляхи завоювання та досягнення політичної влади.
7. Особливості політичної влади в Україні.

Література: основна № 1-11, допоміжна № 20.

ТЕМА 5. ПОЛІТИЧНІ РЕЖИМИ

Проблемні питання

1. Зміст політичного режиму та фактори, які визначають його тип.
2. Основні типи політичних режимів.
3. Тоталітаризм.
4. Авторитаризм.
5. Неопатримоніалізм; типологія афро-азійських політичних режимів.
6. Демократичний політичний режим; поняття та основні концепції демократії.
7. Історичні типи та форми демократії.

Література: основна № 1-11, допоміжна № 22.

ТЕМА 6. ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА

Проблемні питання

1. Поняття політичної системи та механізм її функціонування.
2. Структура та функції політичної системи. Політичні інститути.
3. Типи політичних систем.
4. Держава в політичній системі. Природа, ознаки та функції держави. Устрій сучасної держави.
5. Громадянське суспільство та правова держава. Соціальна держава.
6. Економічна, соціальна та національна політика держави.
7. Політична система України.

Література: основна № 1-11, допоміжна № 19.

ТЕМА 7. ЛЮДИНА І ПОЛІТИКА

Проблемні питання

1. Політичне лідерство як явище: соціально-психологічний та соціально політичний аспекти. Концепції політичного лідерства та його типологія.
2. Людина і політика.
3. Теорії політичних еліт.
4. Шляхи формування політичної еліти.
5. Природа, концепції та класифікація політичних еліт.
6. Громадянське суспільство.
7. Політичне життя суспільства.

Література: основна № 1-11, допоміжна № 17.

ТЕМА 8. ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ І РУХИ

Проблемні питання

1. Причини виникнення, суттєвість та роль у суспільстві політичних партій.
2. Сучасні партійні системи та їх різновиди.
3. Групи інтересів, їх типологія та роль у політичному процесі.
4. Політичні партії сучасної України.
5. політичні партії в парламентах і урядах.
6. Поняття, права та функції громадських об'єднань і рухів.
7. Класифікація громадських об'єднань і рухів.

Література: основна № 1-11, допоміжна № 15.

ТЕМА 9. ПОЛІТИЧНА СВІДОМІСТЬ

Проблемні питання

1. Суттєвість, зміст та рівні політичної свідомості.
2. Масова суспільна свідомість.
3. Політична свідомість та поведінка.
4. Типи політичної свідомості.
5. Політика і мораль.
6. Політична етика.
7. Політика і релігія.

Література: основна № 1-11, допоміжна № 13.

ТЕМА 10. ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА

Проблемні питання

1. Культура суспільства.
2. Поняття «політична культура» та його елементи.
3. Типизація і моделювання політичної культури.
4. Розвиток політичної культури на Україні.
5. Політична модернізація.
6. Політика і засоби масової інформації.
7. Суспільні функції ЗМІ.

Література: основна № 1-11, допоміжна № 16.

ТЕМА 11. ПОЛІТИЧНА ІДЕОЛОГІЯ

Проблемні питання

1. Лібералізм та неолібералізм як політичні ідеї.
2. Консерватизм та неоконсерватизм.
3. Релігійна ідеологія.
4. Соціалізм та сучасна соціал-демократія.
5. Фашизм і неофашизм.
6. Ліворадикальні концепції соціалізму.
7. Націоналізм та інтернаціоналізм (глобалізм).

Література: основна № 1-11, допоміжна № 19; 21.

ТЕМА 12. ПОЛІТИЧНІ КОНФЛІКТИ

Проблемні питання

1. Поняття “політичний конфлікт” та причини його виникнення.
2. Типологія та підходи до визначення політичного конфлікту.
3. Соціально-політичний конфлікт.
4. Конфліктна ситуація та способи її врегулювання.
5. Форми перебігу конфліктів.
6. Способи і стилі поведінки в конфліктній ситуації.
7. Основні спроби врегулювання політичних конфліктів.
8. Форми вирішення політичних конфліктів.

Література: основна № 1-11, допоміжна № 12.

ТЕМА 13. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ

Проблемні питання

1. Світове співтовариство й основні тенденції його розвитку.
2. Глобальні проблеми розвитку людства.
3. Роль та місце України в сучасному геополітичному просторі.
4. Етнонаціональні відносини й національна політика.
5. Соціально-етнічні спільності: народ, етнос, нація.
6. Міжнародні відносини і світовий політичний процес.
7. Національна безпека і національні інтереси України.

Література: основна № 1-11.

ТЕМА 14. ПОЛІТИЧНИЙ МАРКЕТИНГ

Проблемні питання

1. Поняття, функції і види політичного маркетингу.
2. Дослідження політичного ринку.
3. Виборча інженерія.
4. Виборчий процес. Основні види виборчих систем.
5. Політичне рекламування. Імідж.
6. Політичне управління та його соціотехніка.
7. Політичні технології.
8. Політична праксеологія.
9. Політичний менеджмент.
10. Сутність і методи ухвалення політичних рішень.
11. Менеджмент виборчої кампанії.
12. Менеджмент правлячої команди.
13. Політична комунікація.
14. Політичне прогнозування.

Література: основна № 1-11, допоміжна № 19.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Ряд питань навчальної дисципліни виносяться на самостійне опрацювання. Виконання самостійної роботи оцінюється окремо та є невід'ємною складовою успішного проходження курсу. Для виконання завдань самостійної роботи вам необхідно зробити конспект нижчезазначених питань. Кожне питання має бути ґрунтовно висвітлене в обсязі не менше двох сторінок рукописного тексту.

1. Політична харизма та її роль у політиці.
2. Політична антропологія С. Кеннеті.
3. Походження влади та її джерела.
4. Основні етапи розвитку політичної науки.
5. Основні парадигми і школи політології.
6. Політологія замість ідеології: чи необхідна політична освіта демократичному суспільству?
7. Хто є хто у світовій політичній науці.
8. Системний підхід і комп'ютерне моделювання у політичному прогнозуванні.
9. Мораль і політика у вченнях Конфуція та Н. Макіавеллі.
10. Порівняльний аналіз вчень про державу Т. Гоббса і Дж. Локка.
11. Марксизм і традиції європейської політичної думки.
12. Політична думка європейського лібералізму XIX ст.: Дж. Мілль, Ш. де-Токвіль.
13. Міфологічна та філософсько-етична концепція політики у Стародавньому світі. а) політичні ідеї у країнах стародавнього Сходу (Єгипет, Індія, Вавилон, Китай);

- б) політичні ідеї у Античному світі (Стародавня Греція, Стародавній Рим).
14. Релігійна концепція політики у період Середньовіччя.
- а) політичні ідеї у Європі (А.Августин, Ф.Аквінський);
- б) політичні ідеї у державах Сходу (Ібн-Хальдун, Ібн-Сіна).
15. Громадянська концепція політики
- а) новий підхід до політики у працях Н.Макіавеллі;
- б) політичні ідеї раннього утопічного соціалізму (Т.Мор, Т.Кампанелла);
- в) політичні ідеї періоду ранніх буржуазних революцій (Т.Гоббс, Дж.Локк);
- г) теорія розподілу влади Ш.-Л.Монтеск'є.
16. Неконсерватизм: цінності, ідеї, політика.
17. Антиномія рівності та свободи у лібералізмі.
18. Специфіка соціал-демократичної ідеології.
19. Націоналізм на порозі ХХІ століття. “Соборність” як парадигма політичної свідомості в Україні.
20. Природа і джерела влади в дзеркалі сучасних політологічних концепцій.
21. Громадська думка та авторитет державної влади.
22. Державна влада в Україні: особливості, проблеми, перспективи.
23. Сучасні концепції демократії.
24. Тоталітаризм у Європі ХХ століття.
25. Демократія як форма політичного життя.
26. Різновиди авторитарного режиму.
27. Політична система США.
28. Функція бюрократії в політичній системі суспільства.
29. Інститут президентства у сучасному світі.
30. Українська державність: сучасні проблеми і перспективи.
31. Представницькі інститути влади.
32. Стан прав людини у сучасній Україні.
33. У джерел елітизму: Парето, Моска, Міхельс. Лобізм у політичному житті сучасного суспільства.
34. Харизматичне лідерство.
35. Політичні портрети сучасних українських лідерів.
36. Опозиція та її роль у політичному житті.
37. Партійні орієнтації українського електорату.
38. “Залізний закон олігархізації” Р.Міхельса.
39. Політичний міф: генеза, динаміка, механізм дії.
40. Порівняльний аналіз політичних культур: Захід – Схід – Україна.
41. Політична культура українського суспільства: традиції та інновації.
42. Культура суспільства.
43. Політична культура. Національний характер.
44. Класичний лібералізм, релігійна ідеологія, неоконсерватизм.
45. Політичні конфлікти в Україні: причини виникнення і способи розв’язання.
46. Політико-правове виховання молоді, як засіб запобігання політичних конфліктів.
47. Основні риси сучасної цивілізації.
48. Екологічні проблеми та політичні засоби їх вирішення.
49. Людство на межі II-III тисячоліть: кінець історії чи становлення нової цивілізації.

Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання виконуються у вигляді рукописного есе обсягом до 5 сторінок за темою яка обирається з нижченаведеного переліку або індивідуальною темою погодженою з викладачем.

Есе (фр. «essai» – спроба, нарис) – це письмова робота, в якій надано свободу творчості. Це – роздуми з приводу чогось побаченого, прочитаного або пережитого особисто. Есе пишеться у вільному стилі. Есе може носити історико-біографічний, літературно-критичний, філософський, науково-популярний характер. В есе, в першу чергу, оцінюються особисті погляди автора – його світогляд, думки, почуття, цінності й ідеї.

Есе покликане розкрити одну – дві ідеї автора з певної проблеми, як аргументи використовуються положення першоджерел. Есе – це спроба створення первинного тексту. Для написання есе не потрібно перечитувати всю літературу, яка написана з цієї теми, досить скористатися 3 - 5 першоджерелами.

Обсяг есе – 5 сторінок друкованого тексту (14 кегль, 1,5 інтервал, шрифт Times New Roman, поля – 2 см з усіх боків).

Теми для есе пропонуються викладачем, а також можуть бути ініційовані студентами. Есе – це цілісний текст, в який не ділиться на розділи та підрозділи.

До структурних елементів есе належать: титульна сторінка; текст; список літератури. Процес підготовки та написання есе включає в себе такі етапи: вибір теми есе; осмислення проблеми; визначення характеру есе; визначення ключових ідей есе; побудова логічної схеми; збір матеріалу; написання тексту есе.

Тематика есе:

1. Назвіть основні етапи розвитку політології.
2. Якими методами користується політологія при вивченні свого предмету?
3. Які функції виконує політологія?
4. У чому полягає суть взаємодії політології з іншими суспільствознавчими науками.
5. Які парадигми політології ви знаєте? Що таке політика? Яке місце вона займає у житті суспільства?
6. В чому полягає сутність взаємовідношень політики з іншими сферами суспільного життя? Яку роль відіграє влада у політиці?
7. Що таке засоби та ресурси влади? Які ви знаєте види влади.
8. Чим відрізняється державна та політична влада? В чому сутність розподілу влади?
9. Що таке “легітимність” влади? Назвіть її типи.
10. Як виникають політичні відносини та в чому їх суть? Назвіть основні особливості політичного життя в Україні.
11. В чому полягає сутність міфологічної концепції політики?
12. В чому полягає сутність політичної думки античного світу?
13. Дайте характеристику соціально-політичним поглядам часів Середньовіччя.
14. Що нового вніс у вчення про політику Н.Макіавеллі?
15. В чому сутність проєктів ідеального суспільства утопістів-соціалістів?
16. Які політичні ідеї були характерні для періоду ранніх буржуазних революцій?
17. В чому полягає сутність ідей про державу та право Г. Гегеля та І. Канта?
18. Чому критичний утопічний соціалізм є складовою частиною марксизму?
19. В чому сутність основних політичних ідей марксизму?
20. Яку роль відіграли братства у розвитку політичних ідей в Україні?
21. Чим відрізнялись політичні погляди українських гетьманів?
22. Що ви знаєте про ліберально-демократичний рух в Україні у XIX ст..

23. Револьюційно-демократичний рух в Україні та національна ідея «народовольців».
24. Політичні погляди соціалістів ті комуністів України початку ХХ ст.
25. Традиційні соціально-політичні ідеї та течії: а) лібералізм; б) консерватизм; в) соціалізм.
26. Новітні західні соціально-політичні ідеї: а) концепції інформаційного суспільства; б) альтернативні концепції.
27. Сучасні соціально-політичні доктрини католицизму, православ'я та ісламу. В чому полягає суть традиційного та нового консерватизму?
28. В чому полягає суть сучасного лібералізму? Соціально-політичні концепції комуністичного та соціал-демократичного рухів.
29. Соціально-політичні ідеї анархізму, троцькізму та “нових лівих”.
30. Що уявляють собою концепції постіндустріального суспільства та соціальної держави? Як пов'язані політика та релігія?
31. Дайте характеристику соціально-політичній доктрині католицизму.
32. Особливості соціально-політичної доктрини православ'я. 33. Соціальна ідеологія ісламу та її вплив на політику.
34. Походження та історичні типи влади. Поняття влади; форми влади, дві ознаки сутності; класифікація політичних режимів; шляхи завоювання, досягнення влади; особливості політичної влади в Україні.
35. Які критерії визначають зміст політичного режиму? В чому суть тоталітаризму?
36. Що являє собою авторитарний політичний режим? Чим відрізняється авторитарний політичний режим від тоталітарного?
37. В чому суть ліберального політичного режиму? Які значення має термін “демократія”?
38. Які принципи демократії ви знаєте? В чому суть політичного демократичного режиму? Назвіть політичні типи демократії. Які ви знаєте різновиди сучасної демократії, в чому їх суть?
39. Що являє собою політична система суспільства? Назвіть та охарактеризуйте типи сучасних політичних систем.
40. Що таке політичний інститут? Які ви знаєте політичні інститути суспільства?
41. Яку роль виконують політичні інститути у суспільстві? Які ознаки має держава?
42. Чим характеризується парламентська республіка? Які риси у президентської республіки?
43. Що таке конфедерація? Коли виникає інститут президентства? Що означає соціальна держава?
44. Чим відрізняється унітарна форма держави від федеративної?
45. Що таке лідерство взагалі? Що таке політичне лідерство? Назвіть основні концепції політичного лідерства. Типи політичного лідерства.
46. Роль політичних лідерів у сучасному суспільстві. В чому полягає суть теорії політичних еліт Г. Москі та В. Парето?
47. Які ви знаєте тенденції розвитку політичної еліти?
48. Що являє собою політична партія? Які функції виконує політична партія? Назвіть основні типи політичних партій?
49. Що таке партійна система? Які типи партійних систем ви знаєте?
50. Що являє собою група інтересів? Які ви знаєте різновиди груп інтересів?
51. Що таке політична свідомість? Назвіть основних носіїв політичної свідомості? Які ви знаєте типи та рівні політичної свідомості? Що таке масова свідомість та чим вона відрізняється від звичайної свідомості?

52. Що таке політична ідеологія? Що таке політична культура? Дайте визначення політичної соціалізації.

53. Що таке правосуб'єктність громадянина? У чому полягає значення Загальної декларації прав людини? Чим визначається культура політичної залученості і політичного функціонування?

54. Що таке толерантність, плюралізм, компроміс? Схарактеризуйте головні форми участі громадян у державно-політичному житті суспільства.

55. Визначте провідні ідеологічні течії в Україні. Який мають вплив соціал-демократична і комуністична ідеології на розвиток України?

ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ

Нагадуємо, що під час лекцій та інших занять не припустимо відволікатись розмовами, користуватись мобільними телефонами та іншими гаджетами, порушувати дисципліну в будь який інший спосіб. Запізнення на лекцію так само не припустимі, викладач залишає за собою право не допустити до заняття здобувача вищої освіти, що порушує дисципліну або запізнюється. Ці ж самі правила поведінки поширюються й на інші форми занять (семінари, практичні). Користування гаджетами для доступу до мережі Інтернет припустиме лише під час семінарських/практичних занять за вказівкою чи дозволом викладача. Пропущені лекції слід відпрацювати переписавши конспект та продемонструвавши його викладачу, при цьому слід бути готовим відповісти на його питання за змістом лекції.

Відповідь на семінарському занятті оцінюється за наступними критеріями:

- **до 4 балів** – студент/курсант у повному обсязі опрацював програмний матеріал, основну і додаткову літературу, має глибокі й міцні знання, упевнено оперує набутими знаннями у вирішенні завдань, робить аргументовані висновки, може вільно висловлювати власні судження і переконувати інших, здатний презентувати власне розуміння питання.

- **до 3 балів** – студент/курсант володіє навчальним матеріалом, формулює нескладні висновки, може узагальнювати набуті знання і частково застосовувати їх у вирішенні завдань, аргументація на достатньому рівні.

- **до 2 балів** – студент/курсант загалом самостійно відтворює програмний матеріал, може дати стислу характеристику питання.

- **до 1 балу** у викладеному матеріалі є істотні прогалини, є певні неточності як у відтворенні матеріалу, так і у висновках, аргументація низька, використання набутих знань у вирішенні завдань на низькому рівні.

- **0 балів** – студент/курсант за допомогою викладача намагається відтворити матеріал, але відповідь неточна, неповна, головний зміст матеріалу не розкрито, аргументація та власне розуміння питання майже відсутні; студент/курсант із помітними труднощами використовує певні знання у вирішенні завдань.

Оцінювання ваших досягнень відбувається за системою відображеною в таблиці 1

Таблиця 1

№	Назва теми	Всього балів	Форма заняття		
			Лекції	Семінарські заняття	Практичні Заняття
Розділ 1. Еволюція політології					
1.	Вступ у політологію	4	-	4	-
2.	Історія політичної думки	4	-	4	-
3.	Політична думка на Україні	4	-	4	-
Розділ 2. Політична діяльність					
4.	Політична влада	4	-	4	-
5.	Політичні режими	4	-	4	-
6.	Політична система	4	-	4	-
7.	Людина і політика	4	-	4	-
8.	Політичні партії і рухи	4	-	4	-
Розділ 3. Політична психологія					
9.	Політична свідомість	4	-	4	-
10.	Політична культура	4	-	4	-
11.	Політична ідеологія	4	-	4	-
Розділ 4. Практична політологія					
12.	Політичні конфлікти	4	-	4	-
13.	Проблеми розвитку сучасної цивілізації	4	-	4	-
14.	Політичний маркетинг	4	-	4	-
Контрольна робота		4 бали			
Всього		60 балів			
Залік		40 балів			
Всього		100 балів			

Доповнення на семінарському занятті передбачає стислий виступ (повідомлення) доповідача. Доповнення не повинно повторювати аргументацію та фактичний матеріал доповідача. Цінність доповнення пролягає у вмінні привернути увагу до тих аспектів обговорюваного питання, що не знайшли свого висвітлення у виступі доповідача.

Складання заліку. У випадку, якщо студент/курсант впродовж семестру набрав від 35 до 59 балів, він повинен скласти залік. Студент/курсант, який за результатами модульного контролю набрав більше 59 балів, може бути, за власною згодою, звільнений від складання заліку, а його рейтингова оцінка є підсумковою і переводиться за визначеною шкалою на екзаменаційну оцінку за п'ятибальною системою, або має можливість підвищити свій рейтинг шляхом складання заліку, але не більше ніж на 40 балів. Підвищення рейтингу здійснюється виключно за бажанням студента/курсанта, шляхом складання усного заліку згідно з переліком питань до заліку.

Питання до заліку складаються на основі програми курсу і адекватно відображають зміст усього навчального матеріалу. Якщо рівень знань продемонстрованих студентом або курсантом під час складання заліку (у 100 бальному еквіваленті), виявиться нижчим, ніж його попередній рейтинг, підсумкова оцінка за курс виводиться з кількості балів, набраних впродовж семестру. Якщо курсант за підсумками поточного контролю та складання заліку не набрав балів достатніх для виставлення позитивної оцінки (60 балів і більше), він має право перескласти залік, при цьому не враховуються результати

складання заліку – підвищення балів здійснюється від рейтингової оцінки за результатами аудиторної роботи та самостійного контролю.

Здобувачі вищої освіти або здобувачі вищої освіти, які впродовж семестру набрали менше 35 балів до складання заліку не допускаються і залишаються на повторний курс.

Схема переведення балів у підсумкову оцінку наведена в таблиці 2.

Таблиця 2

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	зараховано
82-89	B	зараховано
75-81	C	
64-74	D	зараховано
60-63	E	
35-59	FX	не зараховано, з можливістю повторного складання
0-34	F	не зараховано, з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

**ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПОЛІТОЛОГІЯ»**

1. Предмет політології як науки.
2. Закони та принципи політології, категорії політичної науки.
3. Система методів політології.
4. Основні завдання та функції політології.
5. Значення політології для формування політичної культури і політичної свідомості студентів.
6. Політичні вчення Стародавнього Сходу (загальна характеристика).
7. Політичні вчення Стародавньої Греції та Риму (загальна характеристика).
8. Політичні погляди Сократа.
9. Ідеальна держава Платона.
10. Аристотель про політику та державу.
11. Цицерон і Сенека: їх внесок у розвиток політичної думки Стародавнього Риму.
12. Політична думка епохи Середньовіччя.
13. Епоха Відродження як новий етап у розвитку політичної думки.
14. Зародження ідей утопічного соціалізму.
15. Політичні ідеї епохи Реформації.
16. Політичні погляди англійських просвітників.
17. Політичні погляди французьких просвітників.
18. Вчення про державно-владні і правові відносини представників німецької класичної філософії.
19. Світова політична думка Новітнього часу.
20. Політична думка доби Київської Русі.
21. Українська полемічна література.
22. Ідеї волі і демократії у політичному житті козацтва.
23. Конституція П. Орлика як втілення української державницької ідеї.
24. Києво-Могилянська академія як центр політичних сил у боротьбі за національну незалежність.
25. Політичні ідеї українських просвітників.

26. Суспільно-політичні ідеї діячів Кирило-Мефодіївське товариства.
27. М. Драгоманов і "Троада".
28. Політичні ідеї І. Франко.
29. Суспільно-політичні погляди М. Грушевського.
30. Розвиток політичної думки України на початку ХХ ст.
31. Політична думка у сучасній Україні.
32. Політика як соціальне явище.
33. Суб'єкти та об'єкти політики.
34. Структура та функції політики.
35. Особливості взаємодії політики та економіки в умовах ринку.
36. Влада як явище суспільного життя, суб'єкти та об'єкти влади.
37. Ресурси влади.
38. Сутнісні риси політичної влади, гілки влади.
39. Традиційні форми політичної влади.
40. Проблема легітимності. Авторитет влади.
41. Структура та функції політичної системи.
42. Типологія політичних систем.
43. Особливості політичної системи України.
44. Держава у політичній системі суспільства, її ознаки.
45. Теорії походження держави.
46. Функції держави.
47. Форми державного устрою.
48. Форми державного управління.
49. Держава і громадянське суспільство.
50. Правова держава.
51. Типологія політичних режимів.
52. Тоталітаризм як різновид політичного режиму.
53. Авторитаризм як різновид політичного режиму.
54. Сучасні концепції демократії.
55. Поняття та принципи демократії.
56. Сучасна модель демократії, її риси.
57. Протиріччя становлення демократії в Україні.
58. Партія як політичний інститут, ознаки партії.
59. Функції політичних партій в суспільстві.
60. Типологія партій.
61. Риси та класифікація політичних партій в Україні.
62. Поняття та типи партійних систем.
63. Проблеми розвитку багатопартійної системи в Україні.
64. Поняття та типи виборчих систем.
65. Виборчі системи в Україні.
66. Поняття суспільно-політичних організацій та рухів, їх місце і роль у політичній системі.
67. Типологія суспільно-політичних рухів.
68. Особливості суспільно-політичних рухів, що виникли в Україні наприкінці 1980-х років.
69. Поняття та сутність політичної культури.
70. Суб'єкти та фактори формування політичної культури.
71. Структура та функції політичної культури.
72. Типологія політичної культури.
73. Особливості політичної культури українського суспільства в сучасних умовах.
74. Сутність, етапи та значення політичної соціалізації.
75. Поняття та ознаки політичного лідера.

76. Функції політичного лідера.
77. Типологія політичного лідерства.
78. Сучасні концепції еліт.
79. Фактори існування політичної еліти, критерії ефективності її діяльності.
80. Характерні риси та функції політичної еліти.
81. Типологія еліт.
82. Проблеми формування політичних еліт у сучасній Україні.
83. Сутність та структура політичної свідомості.
84. Місце політичної свідомості у системі суспільної свідомості.
85. Типи політичної свідомості.
86. Рівні політичної свідомості.
87. Особливості політичної свідомості в Україні.
88. Поняття та функції політичної ідеології.
89. Типологія ідеологій.
90. Проблеми надмірної ідеологізації суспільства та ідеологічної безпорадності.
91. Ідеологічні орієнтації українського суспільства.
92. Сучасні ідейно-політичні течії (загальна характеристика).
93. Консерватизм та неоконсерватизм як доктрина захисту традицій.
94. Особливості лібералізму та неолібералізму як ідейно-політичної течії.
95. Соціалізм (соціал-реформізм) як ідейно-політична течія.
96. Марксизм як ідейно-політична течія.
97. Анархізм як ідейно-політична течія.
98. Поняття міжнародних відносин та місце в них політичних відносин.
99. Етнонаціональні відносини як суб'єкт міжнародної політики.
100. Основні форми та принципи міжнародних відносин.
101. Причини виникнення та види міжнародних конфліктів.
102. Тероризм та його різновиди.
103. Способи врегулювання міжнародних політичних конфліктів.
104. Роль міжнародних організацій в системі міжнародних відносин.
105. Україна в системі міжнародних політичних відносин, її місце в сучасному геополітичному просторі.
106. Політичні аспекти глобальних проблем сучасності.
107. Нові тенденції в розвитку міжнародних відносин і світового політичного процесу.

ПОЛІТИКА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Щодо рекомендацій з академічної доброчесності для закладів вищої освіти:
 Рекомендація *МОН України* від 23.10.2018 № 1/9-650.
 URL: <https://zako№.rada.gov.ua/rada/show/v-650729-18> (дата звернення: 12.09.2019).

Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками передбачає:

- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;

- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти;
 - об'єктивне оцінювання результатів навчання.
- Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:
- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
 - посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
 - дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
 - надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Баранівський В. Ф. Політологія. Підручник. Київ. НАУ, 2016. 235 с.
2. Бебик В.М., Головатий М.Ф., Ребкало В.А. Політична культура сучасної молоді. Київ. Український НДІ проблем молоді, 2017. 112 с.
3. Воронянський О.В. Політологія. Підручник. Харків. нац. техн. ун-т сіл. госп-ва ім. Петра Василенка. Харків. ХНТУСГ ім. Петра Василенка, 2017. 179 с.
4. Гелей С.Д. Політологія. Навчальний посібн. 9-те вид., переробл. і доп. Львів. Видавництво Львівської комерційної академії, 2015. 370 с.
5. Гелей С.Д., Рутар С.М. Політологія. Навч. посіб. Київ. Центр учбової літератури, 2019. 348 с.
6. Горбач, О.Н. Політологія. Навч. посіб. Нац. ун-т «Львів. Політехніка». 3-тє вид., допов. та перероб. Львів. Вид-во Львів. політехніки, 2016. 259 с
7. Історія політичної думки. Навч. енцикл. словник-довідник для студ. вищих навч. Закладів. За заг. ред. Н.М. Хоми. Львів. Новий Світ-2000, 2014. 766 с.
8. Історія політичної думки. Підручник. За заг. ред. Н. М. Хоми. Львів. «Новий світ – 2000», 2016. 1000 с.
9. Історія політичної думки. Підручник у 2-х т. За заг. ред. Н. М. Хоми. 2-е вид., перероб. і доп. Т.1. Від зародження до початку ХХ ст. Львів. «Новий Світ-2000», 2017. 404 с.
10. Історія політичної думки: підручник: у 2-х т. За заг. ред. Н. М. Хоми 2-е вид., перероб. і доп. Т.2. ХХ – початок ХХІ ст. Львів. «Новий Світ-2000», 2017. 598 с.
11. Колодій А., Харченко В., Климанська Л., Космина Я. Політологія. Підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ. Ельга-Н, Ніка-Центр, 2017. 584 с.
12. Любич О.А. Політологія. Навч.-метод. посіб. Чернівці. Видавничий центр Академії ДПтС, 2021. 227 с.
13. Неліпа Д.В. Системний аналіз політології. Підручник. Київ. Центр учбової літератури, 2019. 304 с.
14. Піча В.М. Політологія конспект лекцій. Навч. посібник. Львів. Новий світ-2000, 2017. 172 с.
15. Політична думка ХХ – початку ХХІ століть: методологічний і доктринальний підходи. Підручник у 2-х т. За заг. ред. Н. М. Хоми. Т. 1. Львів. «Новий Світ-2000», 2016. 516 с.
16. Політична думка ХХ – початку ХХІ століть: методологічний і доктринальний підходи. Підручник. У 2-х т. За заг. ред. Н. М. Хоми. Т. 2. Львів. «Новий Світ-2000», 2017. 535 с.
17. Політологія. Навч. енциклоп. словник-довідник для студ. ВНЗ I-IV рівнів акредитації. За наук. ред. Н. М. Хоми. Львів. Новий Світ-2000, 2014. 770 с.
18. Політологія. Підручник. За ред. проф. М. П. Требіна; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків. Право, 2018. 460 с.
19. Політологія. Підручник. За ред. О.В. Бабкіна, В.П. Горбатенко. 3-тє вид., перероб., доп. Київ. Академія, 2008. 567 с.

20. Політологія. М.П. Требін, Л.М. Герасіна, І.О. Поліщук, О.М. Сахань; за ред. М.П.Требіна. Харків. Право, 2018. 462 с.
21. Ткачук В.І. Політологія. Навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ. ТОВ «Центр учбової літератури». 2019. 159 с.
22. Томахів В.Я. Політологія. Навчальне видання. 2-ге вид., доп. Тернопіль. ТНЕУ, 2017. 183 с.
23. Феномен пропаганди та антипропаганди у сучасному світі: історико–політологічний дискурс. Запоріжжя. Інтер-М, 2018. 400 с.
24. Шляхтун П.П. Політологія: історія та теорія. Підручник. Київ. Центр учбової літератури, 2020. 500 с.

Додаткова

1. Бойко О.Д. Політичне маніпулювання. Навч. посіб. Київ. Академвидав, 2010. 432 с.
2. Борисова О.В. Зовнішня політика України. Курс лекцій. Київ. Кондор, 2017. 342 с.
3. Васильчук Є.О. Політичний радикалізм та екстремізм у молодіжному середовищі України. 2-ге вид., випр. і допов. Черкаси. Ольга Вовчок, 2015. 414 с.
4. Данильян О. Г. Політична влада як механізм регулювання конфліктів у сучасних суспільствах. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія Філософія, філософія права, політологія, соціологія.* 2014. № 4. С. 7–14.
5. Ігнатенко Т.С. Політика формування середнього класу: сутність, складові та пріоритетні напрями в Україні. *Бізнес Інформ.* 2018. № 4. С. 214–221.
6. Лісовський П.М. Міжнародні відносини: ментальність, геополітика, глобалізація. Київ. Кондор, 2017. 156 с.
7. Політологія: сучасні терміни і поняття. Короткий навчальний словник-довідник для студентів ВНЗ I–IV рівнів акредитації. 3-є видання, виправлене і доповнене. За наук. редакцією д-ра соціол. н., проф. Пічі В.М. і д-ра політ. н., доц. Хоми Н.М. Львів. Новий Світ–2000, 2014. 456 с.
8. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини. Закон України від 23 лютого 2006 р. № 3477–IV URL <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>
9. Про громадські об'єднання. Закон України від 22.03.2012 р. № 4572–VI. *Відомості Верховної Ради України.* 2013. № 1. Ст. 1.
10. Про політичні партії в Україні. Закон України від 05.04.2001 р. № 2365–III. *Відомості Верховної Ради України.* 2001. № 23. Ст. 118.
11. Про вибори народних депутатів України. Закон України від 17.11.2011 р. № 4061–VI. *Відомості Верховної Ради України.* 2012. № 10–11. Ст. 73.
12. Виборчий кодекс України. Закон України від 19.12.2019 р. № 396–IX. *Відомості Верховної Ради України.* 2020. № 7, 8, 9. Ст. 48.
13. Про статус народного депутата України. Закон України від 17.11.1992 р. № 2790–XII. *Відомості Верховної Ради України.* 1993. № 3. Ст.17.
14. Про комітети Верховної Ради України. Закон України від 04.04.1995 р. № 116/95–ВР. *Відомості Верховної Ради України.* 1995. № 19. Ст. 134.
15. Про Центральну виборчу комісію. Закон України від 30.06.2004 р. № 1932–IV. *Відомості Верховної Ради України.* 2004. № 36. Ст. 448.
16. Про місцеві державні адміністрації. Закон України від 09.04.1999 р. № 586–XVI. *Відомості Верховної Ради України.* 1999. № 20–21. Ст. 190.
15. Гелей С.Д., Рутар С.М. Політико–правові системи світу. Київ. Право, 2012. 668 с.
16. Карп'як О. Громадянське суспільство у сучасній Україні (політико–правовий аспект). *Вісник Львівського університету. Серія: Філософсько–політологічні студії.* 2017. Вип. 14. С. 126–134.
17. Кіянка І.Б. Політична конфліктологія. Київ. Вид. Ліра–К, 2013. 96 с.

18. Клімова Г.П. Генеза і функціональні особливості політичних партій. *Вісник Національного університету «Юридична академія імені Ярослава Мудрого»*. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. Том. 2. № 37. 2018. С. 31–45.
19. Козловець М. А. Політична еліта як суб'єкт державотворення в умовах трансформації українського суспільства. *Вісник Національного університету «Юридична академія імені Ярослава Мудрого»*. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. Том. 2. № 33. 2017. С. 74–87.
20. Любич О.А. Політологія в структурно–логічних схемах, таблицях та визначеннях (для самостійної роботи курсантів та слухачів). Навчально–методичний посібник. Чернігівський юридичний коледж. Чернігів, 2007. 94 с.
21. Олефір І.В. Генезис інформаційного суспільства. *Вісник НТУУ «КПІ»*. Серія Політологія. Соціологія. Право. №1 (37). 2018. С. 23–27.
22. Олійник Н. Глобалізація як незворотній процес розвитку світоустрою. *Вісник Львівського університету*. Серія: Філософсько–політологічні студії. Вип. 7. 2017. С. 287–294.
23. Прохоренко Т. Г. Соціалізація молоді в інформаційному суспільстві: особливості та ризики. *Вісник Національного університету «Юридична академія імені Ярослава Мудрого»*. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. Том. 2. № 29. 2016. С. 128–134.
24. Сорокопуд М. Чисті типи політичного лідерства у теорії М. Вебера. *Вісник Львівського університету*. Серія: Філософсько–політологічні студії. Вип. 7. 2017. С. 85–93.
25. Соснін О.В., Воронкова В.Г., Постол О.Є. Сучасні міжнародні системи та глобальний розвиток (соціальнополітичні, соціально–економічні, соціально– антропологічні виміри). Київ. Центр навч. Л-ри, 2015. 554 с.
26. Шульга Р. М. Політичний менеджмент. Київ. Кондор, 2013. 192 с.
27. Яковлева Н.І. Політтехнологічні аспекти президентських виборів в Україні. *Вісник НТУУ «КПІ»*. Серія: Політологія. Соціологія. Право. № 4 (40). 2018. С. 75–80.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://lib.onu.edu.ua/> бібліотека ОНУ ім. І.І. Мечникова
2. <http://www.onu.edu.ua/ru/index.html> сайт ОНУ ім. І.І. Мечникова
3. <http://www.nbu.gov.ua/> бібліотека ім. В. Вернадського
4. <http://lib-gw.univ.kiev.ua/> бібліотека ім. Максимовича КНУ ім. Т.Шевченка
5. <http://www.filosof.com.ua/> Інститут філософії ім Г. Сковороди
6. <http://www.inst-ukr.lviv.ua/> Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича
7. www.nora.gov/exhall/charters/charters.html The Charters of Freedom.
8. Агенція суспільної інформації www.asi.org.ua
9. Громадянське суспільство www.civicua.org
10. Інститут громадянського суспільства www.csi.org.ua
11. Мережа аналітичних центрів України www.intellect.org.ua
12. Український незалежний центр політичних досліджень www.ucipr.kiev.ua
13. Архів опитувань громадської думки в Україні
<http://www.infoukes.com/ukremb/history/ОПУТ/>
14. Інституту політичних і етнонаціональних досліджень НАН України ім. І.Ф. Кураса <http://www.ipiend.gov.ua/>
15. Київський центр політичних досліджень і конфліктології
<http://www.analitik.org.ua/ukr/purposes>
16. Комітет виборців України <http://cvu.org.ua>

